

PATVIRTINTA

Vilniaus Tuskulėnų
gimnazijos direktoriaus

2019 m. rugpjūčio 29 d.

įsakymu Nr. V-150

VILNIAUS TUSKULĖNŲ GIMNAZIJA

KRYPTINGO UGDYMO MENU PROGRAMA

Vilnius

2019 m.

TURINYS

KRYPTINGO UGDYMO MENU PROGRAMOS BENDROJI DALIS	3
I. BENDROSIO NUOSTATOS	3
II. KUM PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR UGDYMO NUOSTATOS	4
III. KUM PROGRAMOS STRUKTŪRA, ORGANIZAVIMAS, VERTINIMAS	6
UGDYMO TURINYS	9
IV. DAILĖS KRYPTIES UGDYMO TURINIO APIMTIS	10
Pradinis ugdymas.	10
Pagrindinis ugdymas	11
Vidurinis ugdymas	18
V. SCENOS MENŲ KRYPTIES UGDYMO TURINIO APIMTIS	20
Pradinis ugdymas.	20
Pagrindinis ugdymas	21
Vidurinis ugdymas	25
VI. LITERATŪRA IR KITI INFORMACIJOS ŠALTINIAI	27

KRYPTINGO UGDYMO MENU PROGRAMOS BENDROJI DALIS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kryptingo meninio ugdymo programos paskirtis ir ugdymo nuostatos.

1.1. Meninis ugdymas yra svarbus veiksnys kuriant kultūroje orientuotą ir kūrybingą visuomenę. Meno kūrybos principai yra demokratiški, tinkami mokinių kūrybiniam gebėjimams ugdyti: kūrybinė meninė raiška stimuliuoja mokinių vaizduotę, kūrybingumą, emocinį intelektą, skatina kritinį mąstymą ir požiūrių įvairovę, o teigiami meniniai išgyvenimai, patirti aktyvioje kūrybos veikloje, stiprina mokinių mokymosi motyvaciją, skatina gilinti ir plėtoti meninio pažinimo patirtį, siekti geresnių mokymosi rezultatų.

1.2. Tuskulėnų gimnazijos Kryptingo ugdymo menu (toliau KUM) programos **paskirtis** – praplečiant Bendrųjų ugdymo programų teikiamas galimybes bei atliepian Humanistinės kultūros ugdymo menine veikla sampratos nuostatas ugdyti mokinius kaip kūrybingai mąstančias asmenybes, gebančias pritaikyti meno žinias ir patirtį įvairiose gyvenimo srityse.

1.3. Programa skirta visiems Tuskulėnų gimnazijos 1-12 klasių mokiniams.

2. KUM programą bei jos įgyvendinimą reglamentuojantys dokumentai:

2.1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593 ; 2011, Nr. 38-1804).

2.2. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 17 d. įsakymas Nr. XI-1281).

2.3. Pradinio ir pagrindinio ugdymo Bendroji programa (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymas. Nr.2433).

2.4. Vidurinio ugdymo Bendroji programa (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymas. Nr.V-269).

2.5. Įsakymas dėl Švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymo Nr. V-269 „Dėl vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ pakeitimo (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. V-734).

2.6. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1309).

2.7. Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-556; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gegužės 8 d. įsakymo Nr. V-766 redakcija).

2.8. Humanistinės kultūros ugdymo menine veikla samprata (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. lapkričio 16 d. įsakymas Nr. V-1595)

2.9. Sustiprinto dalykų mokymosi kaitos nuostatos (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000 m. kovo 21 d. įsakymas Nr. 292).

2.10. Mokymosi kryptių pasirinkimo galimybių didinimo 14–19 metų mokiniams modelio aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. kovo 15 d. įsakymas Nr. ISAK-715).

2.11. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2695 (Žin., 2006, Nr. 4-115).

II. KUM PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR UGDYMO NUOSTATOS

3. **Programos tikslas** – per meninės veiklos patirtį, plėtojant mokinių asmenines, dalykines, socialines bei mokymosi mokytis kompetencijas, ugdyti asmenybes, dalyvausiančias kūrybinės visuomenės humanistinės kultūros kūrime.

4. Įgyvendinant KUM programos tikslą mokiniai:

4.1. ugdomi gebėjimą kūrybingai reikšti savo patirtį pasitelkdami dailės, muzikos, teatro, šokio priemones, būdus bei technikas;

4.2. ugdomi pasitikėjimą, savigarbą, empatiją, pagarbą kitokiai nuomonei, bendradarbiavimo gebėjimus;

4.3. suvokia meno, kultūros ir kitų gyvenimo veiklos sričių tarpusavio sąsajas bei įvertinta meninės patirties reikšmę visapusiškos asmenybės saviugdai;

4.4. išmoksta vertinti savo pastangas ir tobulėjimą, gebėjimą prisitaikyti socialinėje aplinkoje, bendraamžių terpėje, stiprina savo mokymosi motyvaciją;

4.5. aktyvioje kūrybos, stebėjimo bei tyrinėjimo, analizės, vertinimo, interpretavimo veikloje plėtoja meninę kompetenciją, pozityvias kultūrinės nuostatas, toleranciją, gebėjimą aktyviai dalyvauti bendruomenės kultūriniame gyvenime.

4.6. atsižvelgdami į numatomą tolimesnę mokymąsi ir planuojamą karjerą ugdomi gebėjimus apmąstyti ir planuoti veiklą: analizuoti, kelti idėjas, kūrybingai ieškoti ir atrasti sprendimus, apibendrinti įgytą patirtį;

5. KUM programa grindžiama ilgamete Tuskulėnų gimnazijos meninio ugdymo patirtimi bei tradicijomis, Humanistinės kultūros ugdymo menine veikla (toliau HKUMV) samprata ir remiasi kūrybiškumo, demokratiškumo, humaniškumo, nuoseklumo, integralumo principais.

5.1. *Kūrybiškumas*: Tuskulėnų gimnazijoje ugdymo procesas grindžiamas nuostata, kad meninė kūryba – tai ne vien profesinės veiklos sritis, bet ir priemonė, padedanti atskleisti mokinio kūrybines galias.

5.2. *Demokratiškumas*: meno kūrybos principai įgalina mokinį pasirinkti savitą sprendimą, meninė raiška stimuliuoja vaizduotę, emocinį intelektą bei skatina kritinį mąstymą ir požiūrių įvairovę, todėl yra svarbus veiksnys ugdant toleranciją, atsakomybę už priimtus sprendimus, gebėjimą bendradarbiauti ir pilietinę savimonę.

5.3. *Nuoseklumas*: planuojant ugdymo(si) procesą kūrybinės užduotys parenkamos pagal mokinių mokymosi poreikius (individualizuojant), laikantis didėjančio sudėtingumo principo bei orientuojantis į ilgalaikį ir sistemiską humanistinės asmenybės vystymąsi.

5.4. *Integralumas*: meninio ugdymo turinys integruojamas su įvairių ugdymo dalykų turiniu, siejamas su bendrųjų mokinio kompetencijų plėtojimu bei sudarant mokiniams galimybę pritaikyti žinias ir gebėjimus naujuose kontekstuose.

6. KUM programa grindžiama ugdytinio savisklaidos kultūroje, prasmės paieškų, ugdymo visuotinum, dvasingumo sklaidos, atvirumo inovacijoms ir kultūros pokyčiams nuostatomis ir remiasi šiais principais:

6.1. šiuolaikiškumo ir dermės: programa parengta remiantis apmąstyta, išanalizuota ir apibendrinta Tuskulėnų gimnazijos patirtimi, tradicijomis ir švietimo inovacijomis;

6.2. asmenybės sklaidos: siekiama asmenybės brandos ir socialinės integracijos bendros visumos, išryškėjančios vertinant meninio ugdymo kontekstą bei kintančios mokiniui augant;

6.3. individualizavimo: orientuojamasi į mokinį, jo pasiekimus ir mokymosi ypatumus, individualią gabumų raidą;

6.4. sistemingumo ir perimamumo: atsižvelgiama į mokinių turimą patirtį, amžiaus tarpsnių ypatumus;

6.5. kūrybingumo ir iniciatyvumo: ugdomas mokinių kūrybinis mąstymas, atsakomybės už savo mokymąsi prisiėmimas, skatinamas kūrybos pasiekimų pristatymas visuomenei;

6.6. mokymosi visą gyvenimą: pabrėžiama mokėjimo mokytis, įsivertinimo ir karjeros planavimo gebėjimų ugdymo svarba;

6.7. saugumo: siekiama užtikrinti mokinio gebėjimų plėtrai būtina palankią, psichologiškai ir fiziškai saugią aplinką, t. y. suteikti galimybę mokytis pagal atitinkamą programą, garantuoti kvalifikuotą ir kompetentingą pedagogų personalą, sudaryti sąlygas pristatyti savo kūrybą mokyklos bendruomenei bei miestui, dalyvauti konkursuose, mokykloje jaustis saugiams.

7. KUM programa orientuojama į tai, kad mokiniai ne tik ugdytųsi meninius ir bendruosius gebėjimus, įgytų asmeninę, socialinę, kultūrinę, estetinę bei bendrąsias kompetencijas, bet atvirumu kultūros vertybėms įprasmintų aplinką, kaip kūrybos veiklai aktualų kontekstą, koreguotų savisklaidos santykį su ja, gebėtų kūrybingai komunikuoti, dirbti, reikštis aktyviais bendruomenės nariais.

III. KUM PROGRAMOS STRUKTŪRA, ORGANIZAVIMAS, VERTINIMAS

8. Programos struktūra.

8.1. Pagal KUM programą Tuskulėnų gimnazijoje vykdomas Dailės pakraipos ir Scenos menų pakraipos ugdymas.

8.2. KUM programos ugdomosios veiklos sritys:

8.2.1. meninė raiška – veikla, kurios metu mokiniai kelia idėjas, sprendžia šių idėjų meninės išraiškos klausimus, remdamiesi savo patirtimi, vaizduote, atskleiddami savo požiūrį, mintis, jausmus, taikydami įvairias meninės išraiškos priemones, būdus, technikas, įgyvendina kūrybinį sprendimą. Per daugelį kūrybinio proceso etapų mokiniai skatinami ieškoti prasmingiausių meninės raiškos priemonių ir geriausios jų organizavimo formos, o meninės raiškos darbus pateikti, pristatyti žiūrovams; surengti parodas, koncertus, spektaklius, integruotų menų projektus, pritaikant juos prie socialinės kultūrinės aplinkos;

8.2.2. meno raiškos ir meno kūrybinių interpretavimas bei vertinimas – tai veikla, kurios metu mokiniai stebi savo pačių, draugų, menininkų kūrybos darbus, juos analizuoja, išsako kilusias emocijas, suvoktas prasmes, mokosi kritiškai ir konstruktyviai vertinti meninės kalbos ypatybes. Mokiniai skatinami aiškintis, kaip ir kokios mintys, idėjos, požiūriai pateikiami, daugiau dėmesio skiriant žmogaus santykių, konfliktų, būties prasmės ir kitiems svarbiems, jiems aktualiams klausimams.

8.2.3. Meno reiškinių pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje – tai veikla, kai mokiniams padedama pažinti meno šakų ir įvairių epochų, tautų ar socialinių grupių gyvenimo būdo, tradicijų, vertybių sąsajas, menininkų vaidmenį, kuriant savo krašto, europinę ir pasaulinę kultūrą, menų ir profesijų, darbinės veiklos, užimtumo sąsajas.

8.3. Ugdymo procese šios veiklos sritys yra integruojamos, viena kitą papildo bei yra siejamos su bendrųjų kompetencijų ugdymu.

9. Organizavimas.

9.1. Priimant mokytiis į Tuskulėnų gimnazijos 1-12 klases vykdomas motyvacijos mokytiis patikrinimas

9.2. 1-10 kl. mokiniai gali keisti KUM programos pakraipą pereinami į paralelinę klasę/grupę bet kuriame ugdymo etape nuo mokomojo pusmečio pradžios, jei klasėje/grupėje yra vietų bei atlikus motyvacijos mokytiis patikrinimo užduotis.

9.3. 11-12 kl. menų programos pakraipos keitimo tvarką reglamentuoja Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos Mokinių bendrojo ugdymo dalyko programos, dalyko/kurso kalbos mokėjimo lygio, pasirenkamojo dalyko ar pasirenkamojo dalyko modulio keitimo tvarka.

9.4. KUM programa integruojama į Neformaliojo švietimo užsiėmimus.

9.5. Neformaliojo švietimo meninio ugdymo užsiėmimus gali lankyti kiekvienas pageidaujantis Tuskulėnų gimnazijos mokiniys.

9.6. Meniniam ugdymui panaudojamos mokyklos nuožiūra skirstomos pamokos bei neformaliojo ugdymo valandos.

- 9.7. Pamokų krūviai neviršija nustatytų normų.
- 9.8. Mokykla naudojasi galimybėmis dėl klasių dalijimo į grupes per meninio ugdymo pamokas.
- 9.9. KUM programa įgyvendinama šiais etapais:
- 9.9.1. Pradinis ugdymas: Dailės pakraipos ugdymas, Scenos menų pakraipos ugdymas, neformalusis švietimas;
- 9.9.2. Pagrindinis ugdymas: Dailės pakraipos ugdymas, Scenos menų pakraipos ugdymas, neformalusis švietimas;
- 9.9.3. Vidurinis ugdymas: Dailės pakraipos ugdymas, Scenos menų pakraipos ugdymas, neformalusis švietimas.
10. **Dailės pakraipos** KUM programos sudėtiniai ugdymo dalykai pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo centruose:
- 10.1. 1-4 kl.: dailė (spalvinė, grafinė, erdvinė ir laisvoji raiška);
neformalusis ugdymas: grafinės raiškos pagrindai;
- 10.2. 5-6 kl.: dailės pažinimas, piešimas-tapyba, grafika, skulptūra, dizainas;
- 10.3. 7-10 kl.: dailės istorija, piešimas-tapyba, grafika, skulptūra, dizainas;
- 10.4. 11-12 kl.: dailėtyra, vizualiųjų menų projektai, kompozicija (išplėstinis kursas)
dailėtyra, vizualiųjų menų projektai (bendrasis kursas).
11. **Scenos menų pakraipos** KUM programos sudėtiniai ugdymo dalykai pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo centruose:
- 11.1. 1-4 kl.: šokis, šokio kūrybinė veikla, muzika;
neformalusis švietimas: teatro studija „Žaidžiame teatrą“, „Jaunučių“ choras, sportinio ir šiuolaikinio šokių studijos;
- 11.2. 5-10 kl.: šokis, muzika, teatras;
neformalusis švietimas: choras, dainavimas, teatro studija „Tuskulėnų vaikų teatras“, sportinių šokių ir modernaus šokio studijos, gitaros ir vokalo būrelis;
- 11.2.1. 11-12 kl.: šokis, muzika, teatras;
neformalusis švietimas: choras, teatro studija „Tuskulėnų vaikų teatras“, šokių studija.
12. Organizuojami užsiėmimai pagal KUM programą pateikiami Prieduose.
13. **Vertinimas**:
- 13.1. Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami vadovaujantis dalykų Bendrosiomis programomis, Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašu, Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašu bei gimnazijoje patvirtintais Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos aprašais.
- 13.2. Mokinių pasiekimų lygiai apibrėžti Pradinio ir Pagrindinio ugdymo bei Vidurinio ugdymo Bendrosiose programose.

13.3. Mokiniai iš anksto, pusmečių pradžioje supažindinami su užduotimis, atsiskaitymo terminais, taikoma vertinimo sistema. Mokinių teorinės žinios bei meninės raiškos užduotys vertinamos dešimties balų sistema vadovaujantis Tuskulėnų gimnazijoje patvirtinta mokinių pasiekimų vertinimo tvarka.

13.4. Mokinių pasiekimai ir mokymosi rezultatai siejami su mokinių motyvacijos, sąmoningumo, saviugdos, savarankiškumo ir kūrybinio požiūrio ugdymu. Vertinant atsižvelgiama į mokinio asmeninę pažangą, kūrybinių užduočių vertinimo kriterijų atitiktį.

13.5. 4-ųjų, 8-ųjų, 10-ųjų, 12-ųjų klasių mokinių pažanga apibendrinama kūrybos darbų pristatymu gimnazijos bendruomenei.

UGDYMO TURINYS

14. Siekiant, kad mokiniai suvoktų kultūrinį bei istorinį meno kūrinio kontekstą ir dabarties meninių reiškinių komunikacinius, interaktyvius, konceptualius aspektus, programa grindžiama diachronijos (meno reiškinių istorinės sekos, idėjų perimamumo) ir sinchronijos (konkreto laikotarpio kūrybinių estetinių idėjų pjūvis) principais. Aiškinantis kultūros sąsajas, kreipiamas mokinių dėmesys į vizualiuosius žmonių veiklos pėdsakus, amžinąsias vertybes, pasaulio tautas jungiančią patirtį, simbolių ir ženklų sistemas, ieškoma tinkamų pavyzdžių savo socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje. Aptariami ir analizuojami meno kūriniai ar jų fragmentai, rengiamos diskusijos apie šiuolaikinius kultūros reiškinius, naudojami skirtingi aktyvaus mokymo(si) metodai. Mokiniai skatinami argumentuoti pagrįsti savo nuomonę, apibendrinti meno kūrinio/reiškinio sukeltus estetinius potyrius, reflektuoti individualius įspūdžius. Akcentuojamos visiems menams aktualios probleminės sritys: estetiškas emocinis meno poveikis, meno statusas visuomenėje, menininko vaidmens raida, etnokultūrinis meno aspektas, meno ir šiuolaikinių technologijų sąveika. Edukacinės integracijos požiūriu KUM programoje ypač aktualūs yra tarpdisciplininiai šiuolaikinio meno projektai, kurių stebėjimui, analizei, interpretavimui ir vertinimui skiriamas didelis dėmesys. Mokslas ir technologijos – integrali meninių procesų dalis: taip kuriamos naujos kūrybinio bendradarbiavimo formos ir generuojamos viešo kritinio diskurso idėjos.

Meninės raiškos srityje mokiniai skatinami dirbti drąsiai, savarankiškai, laisvai, kūrybiškai reikšti savo mintis, tiksliai ir kryptingai ieškoti kūrybos idėjų, sprendimo funkcionalumo, siekti savaip interpretuoti pasiūlytą temą tradicinėmis ar alternatyviomis priemonėmis. Lavinant mokinio estetinio suvokimo ir vertinimo gebėjimus akcentuojama kuriančio žmogaus intuicijos, jausmų ir proto, pažintinės ir kūrybinės veiklos sąveika.

Mokymosi procese naudojamos tiek mokyklos (kabinetas, koridoriai, biblioteka, salė, priešsalis, mokyklos kiemeliai, kt.), tiek viešosios ir netradicinės erdvės (informaciniai centrai, skverai, kt.), gamtinė bei kultūrinė aplinka. Tenkinant tiesioginio kontakto su meno kūriniais ir menine veikla poreikį, inicijuojamas individualus ir kolektyvinis kultūros bei meno įstaigų, meninių renginių lankymas, organizuojami susitikimai su menininkais, vykdoma projektinė veikla.

12 klasėje mokiniai turi galimybę laikyti Mokyklinį menų brandos egzaminą arba atlikti brandos darbą.

IV. DAILĖS PAKRAIPOS UGDYMO TURINIO APIMTIS

Pradinis ugdymas.

15. 1-2 klasė

Visos dailės dalyko sritys jungiamos į darnią visumą, daugiausia dėmesio skiriant dailės raiškai. Mokiniai žaisdami, eksperimentuodami, improvizuodami bei tyrinėdami savo aplinką susipažįsta su paprasčiausiomis dailės technikomis bei raiškos priemonėmis, mokosi jomis naudotis, suprasti jų savybes. Mokomasi tapyti guašu, lieti akvarelę, išgaunant subtilius atspalvius maišyti dažus, aplikuoti. Skatinama tyrinėti įvairių priemonių, medžiagų ir įrankių paliekamus pėdsakus, stebėti ir apibūdinti jų sukeltus pojūčius. Mokiniai išmoksta kelis medžiagų jungimo būdus, saugiai ir tvarkingai naudotis įvairiais dailės reikmenimis. Grafinės, spalvinės ir erdvinės užduotys pateikiamos pakaitomis derinant žaismingumą ir susikaupimo reikalaujantį darbą. Atliekamos kolektyvinės užduotys, mokant vaikus dirbti grupėje derinant savo idėjas ir veiksmus.

Ugdymo procese pagrindinis dėmesys teikiamas aplinkos stebėjimui, vaizdinių susikūrimui. Mokiniai skatinami atpažinti ir įvardinti aplinkos objektų būdingus bruožus bei išskirtines savybes, pokyčius bei visa tai perteikti savo kūrinuose. Užduotys derinamos su pasaulio pažinimo ir gimtosios kalbos pamokomis.

Diskutuojama, kuo dailė svarbi žmogaus gyvenime, kaip padeda kurti žmogaus aplinką. Aptariami dailės kūriniai artimiausioje aplinkoje, diskutuojama, ką kūrinių autoriai norėjo pavaizduoti ar išreikšti. Įsižiūrima į artimiausios aplinkos pastatus, stebima ir aptariama gamta, jos būsenos, nuotaika, įsižiūrima į spalvų, linijų ir formų įvairovę, palyginama su dailės kūrinių, vaizduojančių gamtos objektus (gyvūnus, medžius, augalus, paukščius ir kt.) nuotakomis ir išraiška. Išklausoma visų mokinių nuomonė ir pastebėjimai. Akcentuojamas kūrybingas savarankiškas mąstymas, išradingumas bei pastabumas. Skatinama savarankiškai daryti išvadas. Siekiama pastebėti ir padėti mokiniams ugdyti individualius gabumus, pritaikyti užduotis, orientuojantis į asmenines mokinių savybes. Darbo procese paliekama galimybė improvizacijai tiek temos, tiek technikos prasme.

16. 3-4 klasė

Grafinės, spalvinės ir erdvinės raiškos užduotys siejamos su kompozicijos pagrindų suvokimu. Skatinama savarankiškai ir tikslingai pasirinkti darbo priemones, išbandomos naujos dailės technikos (koliažas, spausdinimas, lipdymas iš molio ir kt.). Susipažįstama su naujomis dailės šakomis (keramika, grafika, vitražas, kt.). Kuriami fantastiniai, išgalvoti, tikroviški / netikroviški vaizdai, personažai, iliustruojama poezija, pasakos. Tyrinėjami įvairūs atspaudai, raštai, tekstūros. Aptariami linijų, dėmių, raštų pasikartojimai, ritmas. Tęsiama pažintis su šriftu, kuriamos įvairios kaligrafinės kompozicijos, palyginamas įvairių stilių šriftas. Tyrinėjama vaiką supanti erdvė: atstumai, formos, paviršiai, jų skirtumai, santykiai, ieškoma palyginimų tarp žinomų ir įsivaizduojamų dalykų (objektų). Mokomasi perteikti judesį, erdvės įspūdį. Supažindinama su tradiciniais dailės žanrais

(peizažas, portretas, naturmortas, kt.). Kuriami ornamentai, karpiniai. Stiprinami mokinio gebėjimai jausmus reikšti vaizdais ir žodžiais, įsiklausant į save ir kitus. Siekiama, kad mokiniai savarankiškai gebėtų pasirinkti užduoties sprendimo būdą, atsižvelgiant į pasiūlytus variantus, esamas technines galimybes, drąsiai naudotų skirtingas dailės technikas, apmąstytų galimą vieno ar kito pasirinkimo rezultatą.

Susipažįstama su dailės kūriniais artimiausioje aplinkoje. Stebimas ir lyginamas gamtos ir žmogaus sukurtų objektų išraiškingumas, aptariama jų meninė, istorinė vertė, pabrėžiama išsaugojimo svarba. Susipažįstama su dailininkų kūryba įvairiose žmogaus gyvenimo srityse. Diskutuojama apie gamtos išsaugojimo problemas, gamtos objektų (miškų, gyvūnų, augalų) grožį ir unikalumą. Formuojamas elementarių dailės terminų bei sąvokų žodynas.

Mokiniai skatinami apibendrinti savo patirtį, pasakoti apie savo kūrybinius sumanymus. Kūrybinio bendradarbiavimo mokomasi ir dirbant grupėse. Rengiamos parodos, dailės raiškos įgūdžiai pritaikomi integruotos veiklos projektuose.

Pagrindinis ugdymas

17. 5-6 klasė

17.1. Dailės pažinimas

Suteikiant mokiniui reikalingas žinias nuosekliai plėtojama dailės kalbos pažinimo, suvokimo ir analizės patirtis. Supažindinama su meno rūšių įvairove ir jų ypatumais, dailės šakomis bei žanrais, profesionaliąja daile ir tautodaile. Mokomasi skirti pagrindines dailės rūšis ir jas apibūdinti, klasifikuoti dailės kūrinius pagal žanrus. Mokiniai supažindinami su lietuvių ir užsienio dailės kūrinių pavyzdžiais, mokosi suprasti dailės kalbą ir jos ypatybes, reikšti savo nuomonę bei tinkamai vartoti dailės sąvokas ir terminiją. Svarbi ugdymo proceso dalis skirta etninės kultūros pažinimui. Aptariama lietuvių liaudies architektūra, mažoji architektūra (koplytėlė, koplytstulpis, krikštas ir kt.) ir palyginama su kitų šalių architektūros pavyzdžiais.

Mokomosios užduotys atliekamos individualiai ir grupėmis. Siekiama, kad pažintis su dailės istorija ir etnokultūra vyktų įvairiomis formomis (pasakojimas, demonstravimas, iliustravimas, stebėjimas, diskusijos, rašiniai, kūrybinės pratybos, grafiniai darbai, kūrybinės užduotys, kt.). Ugdymo procese taikomos informacinės technologijos, naudojamos įvairios dailės ugdomosios programos. Tyrinėjami dailės reiškiniai socialinėje kultūrinėje aplinkoje: dailės kūrinių įkvėpimo šaltiniai; dailės kūrinių eksponavimo erdvės ir jų ypatumai; artimiausios aplinkos gamtos ir architektūros paminklai, meninė ir istorinė jų vertė; artimiausi muziejai, galerijos, parodų salės.

17.2. Piešimas-tapyba.

Atliekamos įvairios trukmės piešimo ir tapybos užduotys. Stebima, tyrinėjama gamta, daiktinė aplinka, susipažįstama su mus supančio pasaulio regimojo suvokimo dėsniniais, realistinio bei abstrahuoto, daiktų ar reiškinių atvaizdavimo ir komponavimo plokštumoje principais bei priemonėmis. Piešiant mokomasi naudotis įvairiomis piešimo priemonėmis ir technikomis, išbandomi įvairūs piešimo būdai. Siekiant

piešinio išraiškingumo akcentuojama linijų charakterio įvairovė (storis, intensyvumas, ritmika; tiesios/laužytos/banguojančios, nutrūkstančios/nepertraukiamos, kt.). Tobulinami tapybos gvašiu įgūdžiai, maišant spalvas išgaunami šiltų ir šaltų atspalvių deriniai, apibūdinama jų kuriama nuotaika. Tyrinėjama spalvų ir atspalvių reikšmė paveiksle: dominuojančios, ryškios, neutralios spalvos. Siekiama potėpių ir faktūrų įvairovės, taikomi įvairūs tapybinių faktūrų kūrimo būdai, vienos spalvos dengimas kita, spalvų maišymo efektai. Formuojamas piešimo ir tapybos priemonių bei sąvokų žodynelis

Remiantis stebėtų kūrinių ir aplinkos ar gamtos reiškinių išgyvenimais kuriamos vienos ar kelių figūrų, siužetinės ar ornamentinės kompozicijos taikant kompozicijos struktūras (simetrija, asimetrija, statika, dinamika, kontrastas, pusiausvyra, proporcijos, kt.). Atliekant figūrines, siužetines ar ornamentines kompozicijas susipažįstama su spalvotyros pagrindais. Žaidžiant formomis, spalvomis, faktūromis susipažįstama su pagrindinių geometrinių figūrų pritaikymu kuriant stilizuotą vaizdą. Kompozicijos siejamos su dailės pažinimo, etnokultūros, bendrojo ugdymo dalykų (pvz., istorija, literatūra, gamta ir žmogus) turiniu.

17.3. Grafika.

Tyrinėjamos grafikos techninės bei meninės išraiškos priemonės, atliekami technologiniai bandymai. Susipažįstama su grafinių elementų simbolika, emociškai išraiška piešiant skirtingomis priemonėmis bei būdais, taikant mišrias grafikos technikas. Skatinama siekti piešinio išraiškingumo linijomis, įvairiais faktūrų deriniais išgaunant kuo platesnę toninę skalę. Tyrinėjami skirtingi komponavimo principai. Lavinamas ritmo, proporcijų, formos pajautimas. Mokomasi grafikos kalba perteikti savo emocijas, gamtos būsenas, supančią aplinką. Išbandomos frotazo, koliažo bei mišrios technikos, naudojami įvairūs atspaudai.

Susipažįstama su iškiliosios spaudos principais: kolagrafija, linoraižiu, atspaudus spaudžiant rankiniu būdu ir spausdinimo įranga. Kompozicijose figūros grupuojamos. Sudėtingėjančia seka kuriamos įvairios teminės kompozicijos, literatūros kūrinių iliustracijos, miniatiūros. Kūrybiškai komponuojamas šriftas. Interpretuojami senovės baltų ir lietuvių tradiciniai ornamentai, jų komponavimo principai. Kūrybinės užduotys siejamos su skirtingų ugdymo dalykų turiniu (lietuvių bei užsienio kalbos, istorija, kt.). Formuojamas grafikos terminų ir sąvokų žodynelis.

17.4. Skulptūra

Tyrinėjama skulptūros plastinė kalba: forma, siluetas, konstrukcija, medžiagų savybės, įvairios ritminės struktūros, formų proporcijos, tektonika, plastika. Naudojamas plastilinas, molis, popierius, viela, gamtinės medžiagos bei antrinės žaliavos. Kuriami eskizai, reljefai (bareljefas, horeljefas), erdvinės kompozicijos pasitelkiant modeliavimą, konstravimą, koliažą. Naudojami skirtingų medžiagų, formų jungimo būdai. Mokomasi stilizuoti formą, ją modeliuoti, kurti faktūras, pasirinkti medžiagas, darbo priemonės ir saugiai jomis naudotis. Tyrinėjami objektų dydžių santykiai, formos išraiška, pusiausvyra, konstrukcija. Gilinamasi į keramikos meno savitumus: siekiama ornamento ir formos sąveikos ir dekoratyvumo, aptariama spalvų simbolinė reikšmė bei ritmika keraminėje plokštelėje (reljefe). Vaizduojamos žmogaus, gyvūno figūros, susipažįstama su plastinės

anatomijos pagrindais, kūno proporcijomis. Tautodailės kūrinių puošybiniai elementai interpretuojami ir derinami su erdvine forma. Formuojamas terminų ir sąvokų žodynelis.

17.5. Dizainas

Supažindinama su dizaino, kaip plastinio meno šakos, specifika. Plėtojamas grafinės, spalvinės, kompozicinės, erdvinės raiškos priemonių pažinimas. Įgyjami grafinio dizaino pradmenys. Mokomasi apibendrinti gamtos formas, jas stilizuoti. Bandoma kurti ženklus, simbolius, perteikti vaizduojamų objektų ryškiausias savybes. Supažindinama su vizualinės komunikacijos priemonių kūrimo principais, jų funkcionalumo ir estetikos ypatumais. Formuojama rašto kultūros samprata. Kuriami kalendoriai, iškabų projektai, šventiniai atvirukai, informacinių ženklų kompozicijos.

Atskleidžiami pramoninio dizaino, kaip daiktinės aplinkos kūrimo, esminiai aspektai. Įgyjami meninio projektavimo bei konstravimo pagrindai. Tyrinėjamos popieriaus, kartono, plastiko, kt. medžiagų plastinės savybės. Mokomasi paruošti objekto išklotines, iškarpas, pasirinkti tinkamus atskirų dalių jungimo būdus. Kuriami nesudėtingi erdviniai maketai, lankstiniai, žaislai, jie savitai dekoruojami. Formuojama ne tik meniško, bet ir kokybiško „gaminio“ nuostata.

Išbandomos sudėtingesnės dailės technikos: gratažas, dekoliažas, darbas su trafaretais. Formuojama dekoratyvumo samprata. Kuriami skirtingų motyvų (augalinis, geometrinis), struktūrų (juostinis, centrinis), spalvinių dermių ornamentai. Jie pritaikomi dekoratyvinėse kompozicijose. Kūrybinės užduotys siejamos su dailės pažinimo, tautodailės, bendrojo ugdymo dalykų (pvz., literatūra, istorija) turiniu, šiuolaikinio gyvenimo aktualijomis (pvz., ekologija, žalingų įpročių prevencija).

18. 7-8 klasė

18.1. Dailės istorija.

Nuosekliai susipažįstama su dailės istorinėmis epochomis ir stiliais nuo priešistorės iki 17-ojo amžiaus. Įsisavinamos sąvokos ir terminai, aptariamos skirtingiems dailės istorijos periodams būdingos technikos, raiškos priemonės ir žymiausi kūrybos pavyzdžiai. Ugdomas gebėjimas įvardinti įvairių epochų ir kultūrų meno paskirties, funkcionavimo visuomenėje skirtumus, pastebėti estetinių idealų įvairovę. Taikant įvairias mokymosi aplinkas ir motyvaciją palaikančius metodus (stebėjimas, diskusijos, rašiniai, kūrybinės pratybos, grafiniai darbai, pasakojimas, demonstravimas, iliustravimas ir kt), sudaromos sąlygos ieškoti praeities kūrinių turinio ir formos sąsajų su šiandienos estetinė aplinka ir sociokultūrinėmis vertybėmis.

Diskutuojama įvairių epochų grožio idealo ir harmonijos samprata, palyginama su šiuolaikinės visuomenės vertybėmis ir jų atspindžiais mene. Aptariami muziejų ekspozicijose ir dailės parodose matyti kūriniai, nusakoma dailės rūšis, šaka ir žanras, apibūdinamos svarbiausios meninės raiškos priemonės.

Mokomasi naudotis įvairiais informacijos šaltiniais. Ugdymo procese taikomos informacinės technologijos naudojant įvairias dailės ugdomasias programas.

18.2. Piešimas-tapyba.

Gilinamasi į spalvų kontrastus ir niuansus, toninę įvairovę, šviesos ir šešėlių žaismą, spalvinės perspektyvos dėsningumus. Tyrinėjamas spalvų spektras, lokali spalva, spalvos ir tono įtaka daikto formai ir materialumui, spalvos intensyvumas erdvėje, spalvų tarpusavio sąveika. Mokomasi derinti įvairias tapybines faktūras. Siekiama tikslingo šiltų ir šaltų, pagrindinių ir papildomų spalvų bei kontrastingų ar pastelinių spalvų harmoningo derinimo, tonų įvairovės perteikiant tikrovės vaizdą ar emociinę nuotaiką. Lavinamas jausminis spalvų suvokimas. Plečiamos piešimo priemonių plastinių galimybių panaudojimas, taikomos mišrios technikos. Tyrinėjamas formato poveikis kompozicijos raiškai.

Kūrybinės užduotys siejamos su mokinio pastabumo ir praktinių piešimo/tapybos įgūdžių lavinimu, bendrųjų ugdymo dalykų turiniu. Piešiama iš natūros, atminties ar vaizduotės. Mokiniai stebi, analizuoja gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos objektus, savitai juos vaizduoja įvairiomis piešimo/tapybos priemonėmis bei technikomis. Tyrinėjami ir fiksuojami žmogaus kūno judesiai. Interpretuojami, stilizuojami, abstrahuojami pasirinkti gamtos motyvai (augaliniai, antropomorfiniai, zoomorfiniai) perteikiant charakteringus bruožus. Aptariami tradicinės ir šiuolaikinės dailės pagrindinės meninės išraiškos priemonės, jų derinimo būdai. Tyrinėjami įvairių dailės epochų, stilių (Rytų meno, impresionizmo, ekspresionizmo, minimalistinės dailės, optinio meno) kūrybinių kompozicinių principai. Kūrybiniuose darbuose pritaikomi įvairių kultūrų bei epochų žmogaus grožio idealo bei jo vaizdavimo kanonai.

18.3. Grafika.

Išsamiau gilinamasi į knygos meno sritį: kuriami ekslibrisai, iliustracijos, aptariama knygos sandara. Kuriant draugų, istorinių asmenybių portretus aptariamos žmogaus veido proporcijos, charakterių skirtumai, aplinkos vaizdavimo svarba. Tyrinėjama Vilniaus istorija, jo kultūrinis paveldas, architektūra atliekant temines kompozicijas.

Piešiant įvairiais įrankiais juodu ir baltu tušu stengiamasi išgauti netikėtas piešinio faktūras, tonų ir pustonijų, kontrastų ir niuansų įvairovę. Mokomasi perteikti plokščių formų toninius grafinius santykius, modeliuoti formą linijos, dėmės ir štricho pagalba. Taikomos sudėtingesnės technikos: kuriami spalvota grafika (redukcinis linoraižinis), giliaspaudė (sausoji adata), reljefinė spauda. Ugdymo procese panaudojamos naujosios technologijos (fotografavimas, kompiuterinė grafika), mokomasi informacijos ieškoti įvairiuose informaciniuose šaltiniuose.

Plėtojamas grafikos sąvokų ir terminų žodynas, mokomasi taisyklingai jį vartoti. Tyrinėjami iškiliausių Lietuvos ir pasaulio grafikos meistrų kūriniai. Organizuojami integruoti dailės ir kitų ugdymo dalykų (lietuvių k., istorija, matematika, kt.) projektai, kurių metu mokiniai pritaiko grafikos patirtį. Mokiniai skatinami mokytis objektyviai vertinti ir įsivertinti savo pasiekimus, organizuojami kūrybinių darbų aptarimai.

18.4. Skulptūra.

Mokomasi lipdyti sudėtingesnę apimtinę formą, derinti dydžius ir formas, pritaikyti faktūrą. Taikomas objekto komponavimas geometrinėje formoje, simetrija, asimetrija, perspektyva, formos apibendrinimas, stilizacija. Mokiniai naudoja erdvinės

plastikos technikas ir technologijas (lipdyba iš plastilino, molio, erdvinės, kinetinės konstrukcijos iš vielos ir antrinių žaliavų, popieriaus plastika, papjė mašė). Konstruojama iš antrinių žaliavų. Kuriami keraminiai indai, jie dekoruojami. Liejama iš gipso, kuriami gipsiniai šablonai. Tęsiama pažintis su plastinės anatomijos pagrindais: gilinamasi į veido proporcijų, mimikos perteikimą, vaizduojamas žmogaus judesys.

Mokiniai skatinami kūrybiškai panaudoti vizualiuosius įvairių civilizacijų ir tautų kultūrų ypatumus, savitai interpretuojant formą, dekoruojant ją faktūromis bei ornamentais. Mokomasi lipdyti apibendrintos formos figūrėles. Stebimos ir interpretuojamos aplinkos objektų formos. Nagrinėjama geometrijos, spalvos įtaka erdvinei formai. Kūrybinės užduotys siejamos su įvairių ugdymo dalykų turiniu, tautodaile. Plečiamas dailės terminų ir sąvokų žodynas aptariant savo ar draugų kūrinio bruožus, komponavimo principus, šiuolaikinius kultūrinius reiškinius, artimiausioje aplinkoje esančius meno objektus.

18.5. Dizainas.

Plėtojamas grafinio dizaino supratimas. Gilinamasi į vizualinės komunikacijos formavimo aspektus: grafinių ženklų, piktogramų kūrimą, šrifto paskirtį, vaizdo, teksto ir fono dermę, spalvos reikšmę ir poveikį, dvimatės kompozicijos dėsningumus, optines iliuzijas, emocinį idėjos akcentavimą. Nagrinėjami artimoje aplinkoje sutinkami dizaino pavyzdžiai: gaminių pakuotės, kelio ženklai, reklaminiai stendai ir pan. Kuriami logotipai, herbai, plakatai, vadovėlių viršelio projektai, lankstinukai ir pan. Susipažinama su stilizuoto, dekoratyvaus vaizdo kūrimo principais mozaikos, vitražo mene (kuriamos mozaikos imitacijos, siluetiniai vitražai). Dirbama tradicinėmis bei mišriomis technikomis, panaudojamos IKT. Mokiniai skatinami ieškoti informacijos ir aptarti šiuolaikinio dizaino kūrinių pavyzdžius, palyginti jų formas ir menines ypatybes su seniau pagamintų daiktų ypatybėmis.

Plėtojami meninio projektavimo bei konstravimo gebėjimai. Formuojamas gaminių dizaino funkcionalumo, formos konstrukcijos, dekoru aspektų suvokimas. Kuriami erdviniai maketai. Mokiniai skatinami savarankiškai pasirinkti konstravimo medžiagas, priemones, ieškoti savitų formos sprendimų. Skiepijama nuoseklios kūrybinės veiklos (idėja, sprendimo pasirinkimas, sumanymo įgyvendinimas) nuostata. Daromi plokštuminiai, erdviniai eskizai: ieškoma proporcijų darnos, formos išraiškingumo, pasirenkami tinkami konstrukcijos elementų jungimo būdai, apmąstomas spalvinis objekto sprendimas. Supažindinama su dizaino raida, žymiausiomis pasaulio dizaino mokyklomis, Lietuvos dizainerių darbais.

19. **9-10 klasė**

19.1. Dailės istorija

Nuosekliai tęsiama pažintis su meno epochų stiliais ir kryptimis nuo 18 a. iki šių dienų. Apžvelgiami 20-ojo amžiaus meniniai judėjimai, susipažinama su šiuolaikinės dailės kryptimis ir menine raiška. Supažindinama su Lietuvos profesionaliosios dailės vystymusi.

Stebint konkrečius kūrinius, mokomasi atpažinti ir įvardinti įvairių dailės kryptių stilistinius bruožus. Skatinama išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, vartoti tinkamas dailės sąvokas. Tyrinėjant žymesnių asmenybių gyvenimą ir kūrybą, aiškinamasi menininko ir visuomenės santykio, meno paskirties visuomenėje klausimai. Pagal aptartus kriterijus vertinami ir analizuojami parodose matyti dailės kūriniai. Stebimas tradicinės dailės pavyzdžių panaudojimas ir aktualizavimas šiuolaikiniame mene. Aptariamos senosios ir šiuolaikinės architektūros formos, konstrukcijos, palyginamos estetinės natūralių ir dirbtinių medžiagų ypatybės.

Tyrinėjamos įvairių gyvenimo sričių sąsajos su menine kultūra. Aptariami meninio gyvenimo organizavimo, autorinių teisių pagrindai. Parodoma, kaip dailės žinios, gebėjimai praverčia kasdieniame gyvenime, kokiai profesinei veiklai gali būti naudinga dailės patirtis.

19.2. Piešimas-tapyba.

Tęsiamas skirtingų tapybos kūrinių vaizdavimo būdų (realistinio, sąlygiško, abstraktaus) tyrinėjimas tikslingai kūrybinei idėjai perteikti. Ugdomas jausminis spalvų ir ritmo suvokimas. Mokomasi pažinti ir taikyti spalvinės raiškos priemones: spalvą, toną, skaidrumą, niuansus, kontrastą, spalvų spektrą, spalvų maišymą, spalvų harmoniją, spalvų simboliką, spalvų rūšis (šiltos, šaltos, pagrindinės, antrinės, papildomos spalvos). Naudojamos pagrindinės grafinės raiškos priemonės: taškas, linija, dėmė, tekstūra, faktūra, linijų ir dėmių ritmas, dydis ir santykis. Kūrybinės užduotys siejamos su linijinės ir spalvinės perspektyvos, proporcijų, kolorito, fragmentiškumo dėsnų taikymu. Kuriamos polichrominės, achromatinės ir monochrominės kompozicijos. Stengiamasi išsižūrėti ir pavaizduoti šviesos, šešėlio, pusšešėlio, reflekso toninius santykius. Mokantis dažų liejimo ir tonų gradavimo, išmokstant nuosekliai keisti modeliuojamo tono parametrus lavinamas mokinio regos spalvinis ir toninis jautrumas, dėmesingumas, pastabumas.

Atliekami kūrybiniai eksperimentai, savarankiškai ieškoma alternatyvių užduočių sprendimo būdų, susipažįstama su šiuolaikinių kūrybos formų įvairove. Išbandomos įvairios tapybos bei piešimo technikos siekiant perteikti kūrinio idėją, subtilios emocinės ir plastinės raiškos. Stengiamasi išgauti trimačio vaizdo ir erdvės išpūdį plokštumoje. Piešiami/tapomi portretai, natiurmortai, teminės kompozicijos. Savo kūrybinę patirtį, sukauptą per mokymosi laikotarpį, pristatant mokyklos bendruomenei parodėlėse mokomasi dailės darbų eksponavimo specifikos.

19.3. Grafika

Mokomasi formuluoti kūrybinę idėją, ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose, savarankiškai planuoti ir detalai paaiškinti idėjos ir numatomo rezultato įgyvendinimo etapus, tikslingai pasirinkti kompozicinę sandarą, grafinės išraiškos priemones, medžiagas, techniką, o savo pasirinkimą sieti su kūrybine idėja. Eksperimentuojama su tradicinėmis ir mišriomis grafikos technikomis, skaitmeninėmis technologijomis (skaitmeninė fotografija, kompiuterinė grafika).

Kūrybinėmis užduotimis mokiniai skatinami išgilinti į savo kūrybinio sprendimo unikalumą, išgyvenimus, jausmus. Organizuojami integruoti grafikos ir kitų ugdymo

dalykų projektai ir jų pristatymai mokyklos bendruomenei, grafikos darbų parodos. Mokomasi grafikos darbų eksponavimo specifikos.

19.4. Skulptūra

Kūrybinių idėjų semiamasi iš 19–20 a. meno, interpretuojami senovės baltų meno, tautodailės motyvai. Kūrybinių darbų temos siejamos su bendrųjų ugdymo dalykų turiniu. Stebėdami, diskutuodami, analizuodami aktualius socialinius įvykius, kitų autorių kūrybą, remdamiesi savo patirtimi ir išgyvenimais mokiniai randa idėjų, aktualių temų savo kūrybai.

Mokiniai skatinami eskizuose fiksuoti atradimus, padarytus stebint aplinką ir jos objektus, savarankiškai pasirinkti temą, erdvinės raiškos priemones. Naudojamas molis, plastilinas, antrinės žaliavos, popieriaus plastika, liejama iš gipso, kuriamos karkasinės, kinetinės konstrukcijos, kt. Siekiama netikėto medžiagos ar formos pritaikymo. Mokomasi išgauti įvairias paviršiaus faktūras. Skatinamos originalaus sprendimo paieškos, akcentuojamas savitas požiūris į plastines idėjas, medžiagos galimybes, vaizdinių ir formų laisvą jungimą. Mokiniai pateikia keletą pradinių sumanymų (eskizų), juos aptaria ir ieško tinkamiausio. Figūrinėje kompozicijoje naudojami realistinio ir sąlyginio vaizdavimo būdai, aptariami jų skirtumai. Perteikiant žmogaus judesį gilnamasi į plastinės anatomijos ypatybes. Erdvinėje kompozicijoje akcentuojamas skirtingų formų ir dydžių derinimas. Dekoratyvios, abstrakčios ar realistinės formos komponuojamos erdvėje, taikant įvairias kompozicines struktūras ir siekiant išreikšti meninę kūrinio idėją.

19.5. Dizainas

Plėtojama pažintis su grafinio ir daiktinio dizaino kūrimo principais, paskirtimi. Diskutuojama apie šiuolaikinius iššūkius dizaino kūrėjams. Aptariamos masinės kultūros formos, kičo apraiškos.

Dizaino užduotys yra siejamos su realia mokinio aplinka, o temą siūloma interpretuoti ieškant savitų idėjų bei originalaus sprendimo. Kūrybinės idėjos grindžiamos aplinkos tyrimu, stebėjimu. Tikslingai pasirenkami komponavimo principai ir raiškos elementai (statika, dinamika, simetrija, asimetrija; stilizacija, abstrahavimas, transformacija; minimalizmas, gausa; kontrastas, niuansas; siluetas, kontūras, kt.). Taikomi kombinatorikos principai, moduliniai elementai. Mokomasi dekoratyvias ar realistines formas komponuoti plokštumoje, jas derinti tarpusavyje taikant įvairias kompozicines struktūras ir siekiant išreikšti meninę kūrinio idėją. Gilnamasi į vaizdo, teksto, fono komponavimo subtilumus.

Kuriami ženklai, piktogramos, simboliai, vizualinės reklamos objektų projektai. Studijuojami optiniai efektai neobjektinėse kompozicijose. Pasitelkiant linijinės perspektyvos taisykles plokštumoje perteikiama erdvė. Konstruojami maketai, kuriami erdviniai objektai. Konstruojant ypač daug dėmesio skiriama formos funkcionalumui, medžiagų derinimui. Gilnamasi į ekologinio dizaino principus. Ieškoma galimybių, kaip praktiškai pritaikyti sukurtus darbus asmeninėje erdvėje, socialinės ar kitokios reklamos srityse (pvz., marškinėlių dizainas, reklama ant viešojo transporto).

Mokomasi atpažinti praeities stilių įtaką artimiausioje aplinkoje, išvardijami šiuolaikinio dizaino uždaviniai. Skatinama mokinius domėtis šiuolaikinių renginių apipavidalinimu, reklama bei svarstyti, kaip jie veikia žiūrovą.

Vidurinis ugdymas

20. 11-12 klasė

20.1. Dailėtyra

Dailėtyros pamokos skirstomos teminiais ciklais, chronologinis principas keičiamas probleminiu. Sisteminami dailės istorijos faktai, aptariant šiuolaikinės dailės ir įvairių epochų, kultūrų bei kūrybinių stilių santykį, ieškoma analogijų skirtinguose meno reiškiniuose. Domimasi atskirais dailės kūrėjais jų gyvenamo laikotarpio vizualiųjų reiškinių kontekste. Analizuojant kūrinius, išskiriami istoriniai-kontekstiniai idėjos ir raiškos bruožai, tobulinami gebėjimai giliau pagrįsti savas kritines įžvalgas, apmąstomas kūrinio generuojamų idėjų ir mūsų asmeninio gyvenimo ryšys.

Tyrinėjamos sukurtos vizualinės aplinkos (miestų erdvės, pastatų eksterjerai ir interjerai), emocinės sveikatos, darnaus vystymosi, individualių kūrybinių poreikių aspektais. Analizuojant šiuolaikinio meno tarpdiscipliniškumą ir komunikacinį vaidmenį, siejamos dailės ir kitų ugdymųjų dalykų žinios. Stebint meno kūrinius aptariamos jų pagrindinės meninės išraiškos priemonės, kompozicinės sandaros, nurodoma atskleidžiama idėja. Aptariama muziejų, parodų ekspozicijos, šiuolaikinių dailės parodų, akcijų socialinė kultūrinė reikšmė. Kuriamos parodų recenzijos. Organizuojamos diskusijos

20.2. Vizualiųjų menų projektai

Siekiant sukurti sąlygas mokiniams plėtoti ir taikyti praktikoje bendrųjų ir dalykinių kompetencijų pagrindus, svarbu į mokymąsi įtraukti pačius mokinius, kad šie kurtų ugdymo turinį: keltų jiems aktualias problemas ir ieškotų atsakymų į rūpimus klausimus. Projektinė veikla skatina mokinius mokymąsi sieti su gyvenimu, ieškoti sąsajų tarp daiktų ir reiškinių, bendradarbiauti. Dailės raiška siejama su projektine veikla, pagrįsta problemos analize, tyrimu, kūrybinės idėjos („minčių lietus“, „minčių žemėlapis“, idėjų eskizai), tikslo ir uždavinių formulavimu, veiklos planavimu. Mokiniai savarankiškai ir tikslingai pasirenka vizualines idėjas iš įvairių kultūrinių šaltinių, savo aplinkos. Realistinio, stilizuoto ar abstraktaus vaizdavimo būdo pasirinkimas – individualus, siejamas su pasirinkta kūrybinio darbo, projekto koncepcija. Pagal suformuluotą idėją savarankiškai ir tikslingai pasirenkamos raiškos priemonės bei medžiagos, komponavimo principai. Reflektuojamas kūrinio poveikis sau ir aplinkiniams. Skatinama konceptualiai vertinti ir įsivertinti savo bei draugų kūrybą. Ugdymo procese akcentuojamas kritinis mąstymas, problemų sprendimas, kūrybingumas, mokėjimas mokytis, pilietiškumas, asmeninė ir socialinė atsakomybė.

Interpretuojamos netikėtos ir aktualios temos. Mokomasi savarankiškai ir tikslingai atrinkti tinkamus vaizdinius bei formas, ieškoma originalių sprendimų. Gilinamas plokštuminei ir erdvinei kūrybai naudojamų medžiagų pažinimas, šiuolaikinių technologijų panaudojimas. Dalis projektų organizuojama sudarant mokiniams galimybes

bendradarbiauti su grupės draugais ir/ar Scenos menus pasirinkusiais mokiniais. Skatinamas kūrybinių sprendimų tarpdiscipliniškumas. Per pusmetį sukuriama 1-2 kūrybiniai projektai, jie eksponuojami mokyklos erdvėse. 12-os klasės pabaigoje parengiama ir pristatoma kūrybinių darbų ar jų dokumentacijos paroda.

20.3. Kompozicija

Gilinamasi į vienos ar kelių dailės sričių kompozicinę raišką. Orientuojamasi į trumpalaikes užduotis, kurių metu nagrinėjama kompozicinės struktūros, jų raiška. Kūrybiniam sumanymams perteikti naudojamos spalvinės, grafinės, erdvinės kūrybos priemonės ir technikos. Išbandomos netradicinės medžiagos bei reikmenys. Mokomasi savaip interpretuoti trimatį vaizdą. Atliekamos optinės iliuzijos užduotys siekiant išgauti judėjimo, formos ir erdvės įspūdį. Atliekamos užduotys, susijusios su įvairių praeities stilių, srovių (pvz., romantizmo, ekspresionizmo, abstrakcionizmo, kt.) tyrinėjimu, pažinimu. Dailės sritį apsprendžia konkretus grupės mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių pasirengimo lygį, jų motyvaciją bei savo asmenines profesines dailės kompetencijas.

Dailės raiška siejama su asmeninės bei kultūrinės kompetencijų ugdymu. Mokiniai skatinami analizuoti kūrinį, pasirinkti raiškos priemones perteikiant svarbiausią plastinę idėją, tikslingai susiejant su ja visas antraeiles idėjas. Per pokalbius lyginama dailės reikšmė įvairiose kultūrose ir dabarties visuomenėje. Tikslingai taikomi meninės kūrybos suvokimo ir vertinimo kriterijai. Aptariamos matytos dailės parodos ir projektai.

V. SCENOS MENŲ PAKRAIPOS UGDYMO TURINIO APIMTIS

Pradinis ugdymas.

21. 1-2 klasė

21.1. Teatras

Pagrindiniai darbo su 1-2 klasių vaikais metodai – teatriniai žaidimai ir teatro sportas, teatro improvizacijos. Padedant mokytojui kuriamos trumpos situacijos, kurių struktūra: pradžia / įvykis, pabaiga. Vaidinamos situacijos: 1 – 5 minutės.

Dalyvaujant teatralizuotuose renginiuose, stebint spektaklius, būnant teatrinio kūrybinio proceso neatsiejama dalimi, ugdomas suvokimas, kad teatro vaidmuo taip pat siejasi su kasdiene kultūringa veikla ir yra neatskiriama klasės, mokyklos tradicinių švenčių dalis. Refleksijų metu stengiamasi akcentuoti teatro ir gyvenimiškos veiklos sąsajas, kryptingo ugdymo menu kontekste.

21.2. Muzika

Atliekamo bei klausomo repertuaro kiekybė priklauso nuo konkrečios klasės, kiekvieno mokinio pajėgumo ir galimybių, mokymosi turinio. Dainuojamos c1-a1/c2 apimties, nesudėtingo melodinio judėjimo, periodo apimties liaudies ir autorinės dainos, žaidimai. Atliekami imitaciniai žaidimai, pratimai, nesudėtingos ritmikos, melodinio judėjimo, g1-e1-a1-d1 apimties dainelės perkusiniais ir melodiniais instrumentais. Klausoma kuo įvairesnio ir geros kokybės repertuaro, kuris, atsižvelgiant į mokymosi turinį, padeda mokiniams suprasti muzikos įvairovę, garso, sudėties, stiliaus, muzikos kalbos elementų savybes.

Dalyvavimas ir koncertavimas mokyklos, miesto ir kt. šventėse, renginiuose, edukacinėse muzikinėse veiklose – sudėtinė muzikinio ugdymo proceso dalis. Koncertai, mokinių ir draugų pasiekimai muzikos bei kitose meno srityse yra nuolat aptariami, ugdoma pagarba ir jautrumas menui.

21.3. Šokis

Plėtojant šokio raiškos gebėjimus parenkami šokamieji žaidimai, nesudėtingos formos rateliai ar jų fragmentai. Daug dėmesio skiriama kūrybai ir judesio atradimui. Susipažįstama su šokio elementais.

Stebimi vaizdo laikmenose užfiksuoti profesionalūs šokiai, šokio spektaklių ištraukos. Pagal galimybes pamatomas „gyvas“ šokis mokyklos, gyvenamosios vietos šventėje. Taip pat yra stebima ir per pamoką draugų atliekami šokiai ar kūrybiniai darbai.

22. 3-4 klasė

22.1. Teatras

Kuriami etiudai, kurių pagrindas – pasakų, filmų, literatūrinių kūrinių siužetai, herojų santykiai, pačių vaikų asmeninė (šeimos, santykių su draugais ir t.t.) patirtis. Etiudų trukmė – 2-5 minutės. Dialogai – improvizacinio pobūdžio. Akcentuojama tiek spontaniška,

improvizacinė meninė raiška, tiek ir pakartojimų reikalaujantis darbo procesas, norint sukurti etiudą, kuris gali būti parodomas tėveliams ar mokyklos bendruomenės nariams.

Stebimi profesinių ar mėgėjų teatrų pasirodymai ir, padedant būrelio vadovui (mokytojui), mokomasi vertinti vaidybą, scenografiją ir muzikinį sprendimą. Mokantis vertinti savo ir draugų kūrybinį indėlį į bendrą vaidinimą (etiudą, teatralizuotą šventę), ugdomas mokinių atsakomybės jausmas.

22.2. Muzika

Repertuaro kiekybė ir parinkimas priklauso nuo konkrečios klasės, kiekvieno mokinio pajėgumo ir galimybių, mokymosi turinio. Dainuojamos c1- d2 apimties, įvairių nuotaikų lietuvių ir kitų tautų liaudies ir autorinės dainos, žaidimai, pasakos su dainuojamaisiais intarpais, sutartinės, kanonai. Ritminiais bei melodiniais instrumentais atliekamos c-c1 apimties melodijos, dainuojamo repertuaro dalis, improvizuoti ar fiksuoti ritminiai akompanimentai, pačių mokinių parašytos kūrybinės užduotys. Klausomi įvairiausi senųjų epochų (baroko, klasicizmo, romantizmo), populiariosios muzikos kryptys (džiazas, rokas, techno muzika, popmuzika ir kt.) ir įvairių kultūrų (Indijos, Kinijos, Indonezijos, Australijos, Afrikos, Europos tautų) tradicinė muzika, Lietuvos etnografiniams regionams būdingos dainos ir instrumentiniai kūriniai, atitinkantys mokymosi turinį.

Labai svarbus dalyvavimas ir koncertavimas mokyklos, miesto ir kt. šventėse, renginiuose, nuolatinė refleksija kalbant apie patirtis koncertuose ar kituose renginiuose. Aptariamos įgytų gebėjimų koncertų metu taikymo galimybės kasdieniame gyvenime, kitose pamokose, puoselėjant bendrąsias kompetencijas. Ugdoma pagarba ir jautrumas menui.

22.3. Šokis

Plečiama mokinių šokio raiškos patirtis šokant kalendorinių, tradicinių švenčių žaidimus, sudėtingesnės formos ratelius, vienzingsnius šokius.

Akcentuojami pačių mokinių kuriami šokiai, jų pristatymas klasėje. Kuriamos sudėtingesnio pobūdžio choreografijos, mąstant ne tik apie judesių atlikimą bet ir apie choreografijos užfiksavimą.

Aptariamos klasės draugų sukurtos choreografijos, išsakoma pozityvi asmeninė nuomonė, akcentuojami individualūs išgyvenimai. Stebimi ir analizuojami vaizdo laikmenose užfiksuoti profesionalūs šokiai, šokio spektaklių ištraukos.

Pagrindinis ugdymas

23. **5-6 klasė**

23.1. Teatras

Kūrybiniame procese kuriami etiudai pagal literatūros kūrinius, filmus, individualias atpasakotas situacijas iš savo draugų ar šeimos gyvenimo. Kuriant siužetus ir juos praktiškai įgyvendinti scenoje, įtvirtinami mokinių laisvumo, orientavimosi, bendravimo, improvizavimo, kalbos padargų, kvėpavimo ir balso valdymo, veikimo įvairiu tempu

gebėjimai. Išsamiai išnagrinėjami 3–4 mizanscenų, sąlygiškesnių raiškos priemonių naudojimo, su kitais dalykais integruotų vaidybinių situacijų pavyzdžiai, pagal juos sukuriamos savos variacijos. Mokinių pasirodymų žiūrovai – vaikai, žemesnių klasių mokiniai, bendraamžiai, tėveliai (globėjai). Pasirodymai rengiami klasėse, netradicinėse erdvėse ir kt. Etiudų trukmė – 3-5 min.

Stebimi, interpretuojami ir vertinami įvairių žanrų teatro vaidinimai: lėlių, dramos, muzikinius, operos, baleto ir kt. Numatoma, jog per metus mokiniai turėtų pamatyti 3-4 teatro vaidinimus. Interpretuojant vaidinimus daugiausiai dėmesio kreipiama į vaizduojamą konfliktą, atomazgą, bandoma apibūdinti veikėjų charakterius, išskirti itin ryškias, sąlygiškas raiškos priemones. Ugdytiniai mokomi įvertinti scenografijos, muzikinio sprendimo subtilybes, atskirą vaidybos ir bendrą režisūros darbą.

Ugdytiniai mokomi analizuoti Lietuvos ir pasaulio teatro profesionalų darbus (po vaizdo medžiagos peržiūrų), supažindinami su praeities teatrų pasiekimais ir svarba visuomenės gyvenimui

23.2. Muzika

Dainuojamos A–d2 apimties įvairių nuotaikų autorinės ir liaudies dainos, žaidimai, sutartinės, kanonai. Parenkamos antrą balsą turinčios ostinato pobūdžio dvibalsės dainos, mažai disonansų turinčios sutartinės. Pagrojamoms nedidelėms apimties dainoms iš dainavimo repertuaro, autoriniai kūriniai. Mokomasi mintinai. Nuolat grojami nesudėtingi kūrinėliai (kūriniai parenkami kiekvienai klasei atskirai, pagal gebėjimus), dainų akompanimentai (daugiausia ritminiai). Dauguma atliekamų kūrinių yra iliustruojantys išmokstamus muzikos kalbos elementus. Muzikos klausymuisi parenkamas repertuaras, iliustruojantis ir padedantis suvokti įvairių stilių ir žanrų kūrinius ir tinkamai vartoti atitinkamas muzikos kalbos sąvokas.

Labai svarbus dalyvavimas ir koncertavimas mokyklos, miesto ir kt. šventėse, renginiuose, meninė popamokinė veikla, nuolatinė refleksija kalbant apie patirtis koncertuose ar kituose renginiuose. Aptiriamos įgytų gebėjimų koncertų metu taikymo galimybės kasdieniame gyvenime, kitose pamokose, puoselėjant bendrąsias kompetencijas. Ugdoma pagarba ir jautrumas menui, emocinis intelektas.

23.3. Šokis

Pateikiami būdingi pagrindinių žanrų (liaudies, pramoginio, klasikinio (baleto), šiuolaikinio, gatvės šokio ir kt.) šokio žingsniai, jų deriniai, šokiai ar jų fragmentai. Supažindinama su kūrybos procesais (improvizavimas, komponavimas) ir būdais (pavieniui, poromis, grupėmis). Pamokų metu taikomos kūrybinės užduotys, mokiniai skatinami kurti judesių derinius patys, juos jungti į šoki.

Stebėti pateikiama įvairių šokio žanrų pavyzdžių (liaudies, pramoginio, klasikinio (baleto), šiuolaikinio, breiko ir kt.). Aptiriamas šokis įvairiose kultūrose: tradicijos ir dabartis.

24. 7-8 klasė

24.1. Teatras

Režisuodami etiudus mokiniai remiasi individualia gyvenimiška / socialine patirtimi. Pasirinktinai nagrinėjamos 2–3 Lietuvos, Europos ar kitų pasaulio šalių ar laikotarpių teatro scenovaizdžio, kostiumo, vaidybos raiškos priemonės. Ugdydamiesi gebėjimus vaidinti ir režisuoti, moksleiviai sukuria personažų charakterių, logiškai juos susieja siužetine linija ir naudodamiesi veiksmine scenarijaus bei vaidmens analize (pagal M.Knebel), geba pateikti nedidelį spektaklį (etiudų koliažą) vietinei publikai.

Ugdytiniai stebi įvairių žanrų mokyklų, savivaldybių ir profesionaliųjų teatrų vaidinimus ar jų įrašus. Per metus peržiūrimi 3-4 profesionaliojo teatro vaidinimai. Pedagogas stengiasi sudaryti galimybę pamatyti vaikams pastatymus, kuriuose vartojama šiuolaikine metaforinių priemonių gausa pasižyminti teatro kalba. Taip pat ugdytiniai mokosi vertinti aktorinį ir režisūrinį darbą.

Ugdytiniai įsisąvina teatro etikos taisykles, vadovaujasi jomis tiek teatrinės raiškos kontekste, tiek vertindami teatro spektaklių svarbą kultūriniam gyvenimui. Mokiniai aptaria žiūrovų elgesio ypatumus teatro renginiuose, nagrinėdami 2–3 pasirinktus teatro spektaklius, kitus kultūrinius/teatralizuotus renginius.

24.2. Muzika

Dainuojamos kuo įvairesnės populiarios, akademinės stilistinės krypčių bei liaudies dainos. Mokiniai skatinami surasti ir siūlyti su klase padainuoti jiems patinkančias dainas, patys kurti dainas. Jei intonaciniai mokinio gebėjimai neišugdyti arba balsas mutuoja, jis gali atlikti ir kurti ritmines deklamacijas arba deklamuoti dainos tekstą mintinai. Į repertuarą įtraukiamas ritmiškai deklamuojamas tekstas (repo improvizacijos). Atsižvelgiant į klasę yra pasirenkamas dainavimas pritariant ritminiais instrumentais, mokomasi improvizuotai atlikti ritminį pritarimą ar ostinato partiją kaip akompanimentą. Groti parenkami įvairaus sudėtingumo melodinių ir perkusinių instrumentų kūriniai. Į grojimo repertuarą įtraukiami ir pačių mokinių sukurti kūriniai. Klausant muzikos išgirstami ir nurodomi pagrindiniai muzikos kūrinio elementai (tempas, dermė, faktūra), apibūdinamas kūrinio pobūdis. Klausomasi įvairios stilistikos bei kultūrų geros kokybės muzikos kūrinių įrašų. Gilinamasi į bruožus, skiriančius vienos kultūros ar stiliaus kūrinius nuo kitų.

Labai svarbus dalyvavimas ir koncertavimas mokyklos, miesto ir kt. šventėse, renginiuose, meninė popamokinė veikla, nuolatinė refleksija kalbant apie patirtis koncertuose ar kituose renginiuose. Aptariamos įgytų gebėjimų koncertų metu taikymo galimybės kasdieniame gyvenime, kitose pamokose, puoselėjant bendrąsias kompetencijas. Ugdoma pagarba ir jautrumas menui, emocinis intelektas

24.3. Šokis

Kuriant ir atliekant siūlomos įvairios šokio formos (solo, duetas, ansamblis), judesių plėtojimo kryptys – siužetinė ir nesiūžetinė (abstrakčioji). Kurį nors šokio stilių išmanantys vaikai skatinami dalytis turima patirtimi, išmokyti tų šokių kitus. Aptariama, kodėl vienas ar kitas šokio stilius ar žanras yra lengviau ar sunkiau išmokstamas, nuo ko tai priklauso.

Mokiniai bando patys kurti kompozicijas, kurių temas ir vystymą sukuria patys. Mokytojas – pagalbininkas.

Aptariama šokio etika ir etiketas įvairiais istoriniais tarpsniais. Analizuojamas socialinis šokio aspektas. Siekiant sudominti mokinius šokio paveldu, istoriniais stiliais, mokomoji medžiaga pateikiama pradedant nuo šių dienų aktualių jaunimo pamėgtų šokio stilių.

25. 9-10 klasė

25.1. Teatras

Kuriami etiudai (universaliausias darbo metodas šio amžiaus grupei), remiantis asmeniniais išgyvenimais, literatūros kūriniais, grupiniais scenarijais, sukurtais gyvenimišku/socialiniu pagrindu (žiniasklaidos pranešimais, interneto lankytojų nuomonėmis, kt.). Naudojantis lietuvių tautosakos, etnologijos šaltiniais kuriamos šiuolaikinės sakinės, jos inscenizuojamos ir jungiamos į vientisą pasirodymą, kuris pristatomas mokyklos draugams, bendruomenei. Ugdomojo ir kūrybinio proceso metu atliekami psichofiziniai teatro pratimai, ugdomi aktorinio meistriškumo gebėjimai, įgyjama režisūros abėcėlės, organizacinio darbo pagrindų. Kuriamos situacijų priešistorės, užistorės, padedančios moksleiviams geriau suvokti personažo ištisinį veiksmą atskirose situacijų scenose. Patyrus kūrybos džiaugsmą įgyjamas savivertės jausmas ir gebėjimas skleisti socialinėje aplinkoje pozityvų požiūrį į meninį gyvenimą.

Stebimi įvairaus pobūdžio spektakliai ar jų įrašai. Stebima ir analizuojama metaforinių priemonių gausa pasižyminti teatro kalba, režisieriaus požiūris. Įgytos kompetencijos taikomos vertinanti stebimus teatralizuotus renginius, vaidinimus, gebama susieti ir palyginti savo meninės raiškos pasiekimus.

9-10 kl. mokiniai nagrinėja 3–4 pripažintus atvejus, kai teatro spektakliai turėjo didelę įtaką ugdant ar keičiant visuomenės vertybes. Pedagogas akcentuoja asmenybės kūrybinio potencialo svarbą kasdieniame gyvenime, menininko uždavinius ir atsakomybę prieš visuomenę.

25.2. Muzika

Dainuojamos įvairios stilistikos autorinės dainos, etnografinių Lietuvos regionų liaudies dainos, įvairių faktūrų dainos (kanonai, sutartinės, kupletinės homofoninės dainos ir kt.). Mokomasi dainuoti ansamblyje. Instrumentiniame ansamblyje rimtiniais ir melodiniais instrumentais atliekamos ostinato partijos, mokytojo parengtos aranžuotės dainuojamos pritariant instrumentams, autoriniai kūriniai melodiniam instrumentui (repertuaro dydis priklauso nuo klasės pajėgumo ir interesų). Mokiniai skatinami patys kurti dainas, instrumentinius kūrinius, pristatyti juos klasės draugams bei kartu atlikti. Klausomi žymiausi lietuvių ir užsienio kompozitorių kūriniai, skirtingų etnografinių Lietuvos regionų liaudies muzika, analizuojamos jų muzikos ypatybės. Susipažįstama su šiuolaikinėmis (XX–XXI a.) stilistinėmis meno kryptimis. Klausomi kūriniai yra iliustruojantys stilistinę kryptį, epochos bruožus, geriausiai atskleidžiantys individualų kompozitoriaus stilių.

Labai svarbus dalyvavimas ir koncertavimas mokyklos, miesto ir kt. šventėse, renginiuose, meninė popamokinė veikla, nuolatinė refleksija kalbant apie patirtis koncertuose ar kituose renginiuose. Aptariamose įgytų gebėjimų koncertų metu taikymo galimybės kasdieniame gyvenime, kitose pamokose, puoselėjant bendrąsias kompetencijas. Ugdoma pagarba ir jautrumas menui, iniciatyvumas, emocinis intelektas. Mokiniai skatinami ne tik dalyvauti renginiuose, tačiau ir prisidėti prie jų organizavimo proceso.

25.3. Šokis

Tyrinėjami kokybiniai judesio ypatumai ir tikslai. Taikomi įvairūs šokio kūrybos principai. Skatinant mokinius aktyviai įsitraukti į mokymosi procesą siūlomi projektiniai šokio darbai, kuriuos jie atlieka grupėmis, patys planuoja laiką ir sąnaudas siekdami įgyti naujos vadybinės patirties, žinių ir gebėjimų. Taikoma improvizacija ir interpretavimas žinomais stiliais.

Nagrinėjama stilistinė šokio įvairovė. Susipažįstama su šokio užrašymo būdais ir sistemomis. Tyrinėjamos kasdienio gyvenimo, dramatiškų įvykių, socialinių problemų atspindžiai šokyje, humoro, satyros, ironijos, žiaurumo temos.

Vidurinis ugdymas

26. **11-12 klasė**

26.1.1. Teatras

Individualizuojant darbą pasirenkami mokiniui priimtinausi raiškos būdai (vaidyba, režisavimas, techninis spektaklio/etiudo sprendimas, muzikos pritaikymas, dekoracijų ar kostiumų kūrimas, konferansje, reklamos darbas, kt.). Ugdomi vaidybiniai ir režisūriniai gebėjimai, kuriami ir atliekami mono, poriniai, grupiniai etiudai, dalyvaujama bendruose integruotuose su kitais dalykais kūrybiniuose projektuose, atliekami psichofizinius pratimus.

Taikomi vaidmens atlikimo vertinimo kriterijai: laisvumas, uždavinio ir svarbiausiojo uždavinio atlikimas vaidmeniui būdingomis priemonėmis, nuoseklumas, įtaigumas, įvykio vertinimas ir kt., Atsižvelgdami į pasiektą kūrybinį rezultatą mokiniai gali parodyti vaidinimą ar jo įrašą (klasėje ar mokyklos salėje, kitoje artimoje kultūrinėje erdvėje; galima pakviesti norimą žiūrovų grupę).

26.2. Muzika

Atliekamo muzikinio repertuaro sudėtingumas ir pobūdis priklauso nuo konkrečios klasės/grupės mokinių pajėgumo. Repertuarą sudaro vienbalsės ir, pagal galimybes, daugiabalsės autorinės dainos, lietuvių ir kitų pasaulio tautų muzika ir šiuolaikinės jos interpretacijos, įvairių žanrų ir stilių instrumentiniai ir (arba) vokaliniai kūriniai, stambių instrumentinių, vokaliųjų instrumentinių kūrinių fragmentai, Lietuvos ir pasaulio populiariosios muzikos kūriniai. Mokiniais sudaromos galimybės analizuoti atliekamų kūrinių partitūras – jų sandarą, tempo, dinamikos, artikuliacijos ženklus ir kt. Muzikos klausymui parenkami žymiausi Lietuvos ir pasaulio kompozitorių kūriniai, lietuvių ir pasaulio muzikinėms kultūroms būdingiausios muzikos pavyzdžiai ir liaudies muzikos

šiuolaikinės interpretacijos. Mokiniai skatinami patys surasti tinkamus, kokybiškus įrašus bei jais pasidalinti su klasės draugais.

Siekiama sudominti mokinius šiuolaikiniu muzikiniu kultūriniu gyvenimu, plėsti jų asmeninę muzikinę patirtį koncertuojant ar būnant klausytojo pozicijoje mokyklos, miesto ir kt. renginiuose bei didinti poreikį domėtis muzika diskusijos būdu aktualiais muzikinės kultūros klausimais. Mokiniai skatinami prisidėti prie mokyklos renginių organizavimo proceso. Ugdoma pagarba ir jautrumas menui, iniciatyvumas, emocinis intelektas, skatinama analizuoti savo išgyvenimus, patirtis bei tobulėti ateityje.

26.3. Šokis

Kinestezinių galių ir šokio gebėjimų plėtojimas pasirinkus vieną ar kelis šokio žanrus, stilius ar šokio technikas. Pasirenkamų įvairių šokio žanrų ir stilių žingsnių, jų derinių ir šokių mokymasis ir atlikimas. Šiuolaikinių technologijų (vaizdo kameros, kompiuterio ar kt.) panaudojimas kūrybinėje šokio veikloje.

Pasirinktų stebėti keleto šokio kūrinių estetinių savybių ir jų sąsajų su istorine kultūrine šokio raida nagrinėjimas žanro, kilmės, tematikos, šokio elementų, tradicijų, vertybių ar kt. požiūriu.

Informacijos apie Lietuvos ir užsienio šalių šokio institucijas, kūrėjus, atlikėjus, renginius paieška įvairiuose šaltiniuose (internetas, televizija, radijas, spauda ar kt.).

VI. LITERATŪRA IR KITI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Narčiūtė A., Samuilienė D., Staknienė I. Dailė 5-6 kl. Vilnius: Naujoji Rosma, 2002.
2. Narčiūtė A., Samuilienė D., Staknienė I. Dailė 7-8 kl. Vilnius: Naujoji Rosma, 2002
3. Narčiūtė A., Samuilienė D., Staknienė I. Dailė 9-10 kl. Vilnius: Naujoji Rosma, 2002
4. Staknienė I., Tuinylaitė R., Zareckienė R. DAILĖ IX-X, Kaunas: Šviesa, 2013
5. Ercmonienė R. Praktinės režisūros abėcėlė, Vilnius: Naujoji Rosma, 2001.
6. Dailės pagrindinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: <<https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/958>> [žiūrėta 2019-06-01].
7. Metodinės rekomendacijos atnaujintoms pagrindinio ugdymo programoms įgyvendinti. Prieiga per internetą: <<https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/1053>> [žiūrėta 2019-06-01].
8. Metodinės rekomendacijos atnaujintoms teatro pagrindinio ugdymo programoms įgyvendinti. Prieiga per internetą: <Teatro_Met_2009-04-07_09-21.doc <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/1054>> [žiūrėta 2019-06-01].
9. Mokomosios dailės programos ARS1, ARS2, ARS3. Prieiga per internetą: <<http://mkp.emokykla.lt/ars/>> [žiūrėta 2019-06-01]
10. Muzikos dalyko pagrindiniam ugdymui metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: <<https://duomenys.ugdome.lt/saugykla/2013/01/23/Pilnas-metodiniu-rekomendaciju-tekstas.pdf>> [žiūrėta 2019-06-01].
11. Pagrindinio ugdymo bendroji programa Meninis ugdymas (7 priedas). Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/7_Meninis_ugdymas.pdf> [žiūrėta 2019-06-01].
12. Pradinio ugdymo bendroji programa (1 priedas). Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/1_pradinio%20ugdymo%20bendroji%20programa.pdf> [žiūrėta 2019-06-01].
13. Vidurinio ugdymo bendrosios programos: meninis ugdymas. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/vidurinis-ugdymas/Meninis_ugdymas_6_priedas.pdf> [žiūrėta 2019-06-01].